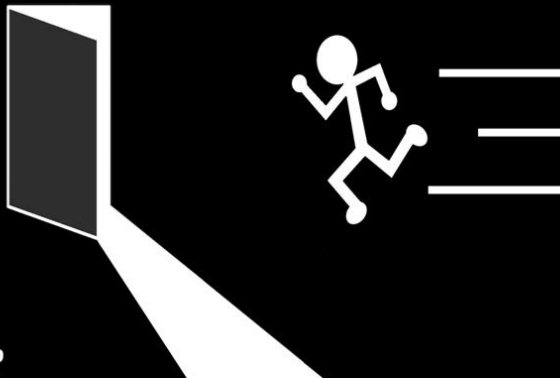

IDEŠ DALJE!

Skup etnologa i kulturnih antropologa
diplomiranih 2015. i 2016. godine

4. i 5. studenoga 2016.
Zadar (Novi kampus)

Hrvatsko etnološko društvo
odjel za etnologiju i kulturnu antropologiju - Zadar
odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju - Zagreb

Program skupa

Zadar 2016.

P r o g r a m

Petak, 4. studenoga 2016.

(Novi kampus, Dr. Franje Tuđmana 24 i, dvorana 125)

17:00 Otvaranje skupa

Dunja Brozović Rončević, pročelnica Odjela za etnologiju i antropologiju Sveučilišta u Zadru

Marijana Belaj, pročelnica Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju Sveučilišta u Zagrebu

17:30 Predstavljanje odabranih projekata udruge ANTROPOP

Dijana Šabić i Nina Vigan

19:00 Večera za sudionike skupa u restoranu 'Pjat'

***

Subota, 5. studenoga 2016.

(Novi kampus, Dr. Franje Tuđmana 24 i, dvorana 125)

P r v a s e s i j a

09:00 Marin Tokić (Zadar):

Terenski rad kao habitus: studije slučaja o reinterpetaciji etnografske prakse

09:20 Melita Nikolić (Zagreb):

Transformacija autobiografskog sjećanja na djetinjstvo u socijalizmu

09:40 Katarina Dimšić (Zagreb):

Običaj prošnje u Bačkom Monoštoru i Bačkom Bregu – mogućnosti muzejske dokumentacije i prezentacije zvučnih zapisa

10:00 **Rasprava**

10:20 **Stanka**

Druga sesija

11:00 Ana Klopotan (Zagreb):

Transnacionalne materijalne prakse studenata na razmjeni

11:20 Goran Ledenčan (Zadar):

Sjećanja i višestrukost identiteta makedonske zajednice u Hrvatskoj

11:40 Iva Grubiša (Zagreb):

Integracija migranata u prostor grada – studija slučaja
Kulinarsko jezičnog kolektiva Okus doma

12:00 **Rasprava**

12:20 – 15:00 **Stanka za ručak** (Restoran 'Pjat')

Treća sesija

15:00 Tereza Kaurinović (Zadar):

Tradicionalna tibetska medicina: pristup zdravlju i uloga liječnika u procesu liječenja

15:20 Josip Kaloper (Zadar):

Prekinuta mladost: antropološka interpretacija narativa iskustva mentalne bolesti

15:40 Marija Vukšić (Zagreb):

Socijalno neprihvatljiv: stigmatizacija transrodne osobe u Hare Krišna zajednici

16:00 **Rasprava**

16:20 **Stanka**

Četvrta sesija

17:00 Mariana Bežovan (Zadar):

Krajolik kao tekst: Širi prostor Runovića kao prikaz života i riznica značenja

17:20 Andrea Manzoni (Zagreb)

Promjene urbane strukture i svakodnevice u Puntu na otoku Krku od sredine XX. stoljeća

17:40 **Rasprava i zatvaranje skupa**

Mariana Bežovan (Zadar)

mariana.bezovan@gmail.com

Krajolik kao tekst: Širi prostor Runovića kao prikaz života i riznica značenja

U ovom radu analizira se, s diskursa krajolika, širi prostor Runovića, naselja u Imotskoj krajini. Okosnicu ovoga rada čini pristup koji krajolik promatra kao tekst, odnosno dokument vrijedan čitanja. Krajolik kao takav u sebi krije brojna značenja i simboliku koju tek treba otkriti. Prilikom istraživanja, ključnu ulogu su imali Runovićani i njihov doživljaj prostora. U radu će biti riječ o runovićkom krajoliku kojeg je autorica proučavala s više aspekata – društvenoga, koji krajolik vidi kao prostor društvene komunikacije, gospodarskoga, prilikom čega se krajolik manifestira kao nepresušivi resurs nekoga kraja te mitološkoga uz pomoć kojega u krajoliku uočavamo tragove „drugoga“ svijeta. Sukladno tome, u radu će biti riječi o Imotskome polju, s naglaskom na Otok, rijeci Matici te brdu Mračaju. Značajnu ulogu u ovakvim istraživanjima imaju i imena, pa je „čitanje“ krajolika upotpunjeno proučavanjem nekolicine runovićkih toponima. U radu će biti riječ i o osjećaju za mjesto koji je neizbježan dio identiteta, kako onih Runovićana koji su ostali u zavičaju, tako i onih koji su migrirali u druge gradove i zemlje. Sukladno tome, u posljednjem dijelu rada biti će riječ o migracijama i iseljeničkim valovima koji su ostavili traga na današnjoj demografskoj, ali i gospodarskoj slici Runovića.

***

Katarina Dimšić (Zagreb)

katarina.dimsic@gmail.com

Običaj prošnje u Bačkom Monoštoru i Bačkom Bregu – mogućnosti muzejske dokumentacije i prezentacije zvučnih zapisa

Rad se bavi prikazom i usporednom analizom predsvadbenog običaja prošnje i svekrvine pjesme u šokačkim selima Bački Monoštor i Bački Breg u sjeverozapadnom dijelu Bačke. Temelji se u prvom redu na rezultatima terenskih istraživanja o ovoj pojavi koja su pridonijela i boljem shvaćanju običaja iz perspektive ljudi koji ga još uvijek žive na određeni način i daju mu identitetski predznak. Naglasak je na ulozi svekrve u tom običaju i pjesmi koju ona pjeva, specifičnoj za ta sela, a koja, uz druge elemente ovog običaja zastupljene na širem području jugoistočne Europe, predstavlja mogući ostatak običaja koji je prenesen davnim migracijama ove subetničke skupine iz dinarskog podneblja u ravničarsko. Pjesma koju svekrva pjeva na prošnji sagledava se i iz muzeološke perspektive, uzimajući u obzir njezine etnomuzikološke odlike. Na tom se primjeru promišljaju mogući načini dokumentacije i prezentacije zvučnih i notnih zapisa u muzejima. Iako je prvotni cilj rada bio staviti naglasak na migracije, koje su moguće objašnjenje zašto je takva pjesma jedina sačuvana u panonskom bazenu, analizirajući njezine karakteristike iz etnomuzikološke perspektive, mogu se pronaći neke zakonitosti koje analizirana pjesma dijeli s drugim pjesmama takvog tipa, a na koje bi muzeološka dokumentacija jednostavnije i brže ukazala, tako da se u ovome radu etnološka i muzeološka tema zapravo isprepliću i nadopunjuju. Dokumentiranje zvučnog zapisa (vokalnog i/ili instrumentalnog) prema određenim obilježjima dalo bi određenu sliku na temelju koje etnolog može dalje istraživati migracije i druge pojave koje se vežu uz samu pjesmu.

***

Iva Grubiša (Zagreb)

ivagrubisa@yahoo.com

Integracija migranata u prostor grada – studija slučaja Kulinarsko jezičnog kolektiva Okus doma

Rad donosi etnološki i kulturnoantropološki te sociološki pogled na mogućnosti integracije migranata u Zagrebu, analizirajući primjer Kulinarsko jezičnog kolektiva Okus doma. Oslanjajući se na metode kvalitativnog istraživanja – promatranje sa sudjelovanjem i dubinske intervjuue – autorica polazi od pitanja: ostvaruje li se i na koje načine integracija migranata djelovanjem i aktivnostima Kolektiva Okus doma, uzevši kao primjer grad Zagreb? Migrantima se prilazi kao aktivnim društvenim akterima koji sudjeluju u procesu kontinuiranog stvaranja grada, unoseći u njega, putem kulinarstva, elemente svojih kulturnih identiteta. Rad je podijeljen u dvije cjeline: prvu, u kojoj se razmatra na koje načine članovi Kolektiva upisuju svoja iskustva u prostor i život grada te u kakvom odnosu stoje angažman u Kolektivu i iskustva grada; te drugu, u kojoj se analizira uloga hrane u radu Okusa doma i životima njegovih članova.

***

Josip Kaloper (Zadar)

josip.kaloper@gmail.com

Prekinuta mladost: antropološka interpretacija narativa iskustva mentalne bolesti

Tema ovog rada je način na koji se iskustvo mentalne bolesti narativno oblikuje kroz književnu formu memoara. Iskustvo bolesti je jedan od centralnih koncepata u medicinskoj antropologiji i kroz njega dobivamo uvid u društvene, kulturne, simboličke i osobne aspekte zdravlja i bolesti

kao univerzalnih ljudskih pojmova. U tom smislu, mentalni poremećaji predstavljaju posebno problematično područje s obzirom da, primjerice, samo razlikovanje između mentalnog i fizičkog zdravlja ili bolesti nije prisutno u svim kulturama. Premda je zapadnjačka medicina razvila vrlo razrađen i racionalizirani sistem kategorizacije mentalnih poremećaja, oni ostaju ispunjeni kulturnim značenjima i društvenim normama koje se očituju u dijagnostičkim kriterijima, društvenoj percepciji bolesnika i procesu stvaranja smisla od strane samog pacijenta. Dinamičan i često konfliktan odnos između mentalnog poremećaja kao življenog iskustva i kao psihijatrijskog koncepta vezanog uz biomedicinski model ljudskog tijela i uma može se jasno uočiti u knjizi Prekinuta mladost u kojoj autorica Susanne Kaysen govori o svom iskustvu psihijatrijske hospitalizacije i liječenja graničnog poremećaja ličnosti. Ovom književnom djelu pristupam koristeći teorijski okvir antropologije iskustva te narativni pristup iskustvu bolesti, što nas vodi do propitivanja odnosa između antropologije i književnosti, odnosno između etnografa(kinja i spisatelja(ica). Rad želi ukazati na značaj narativne estetizacije i reprezentacije mentalne bolesti, stoga se moja interpretacija fokusira na teme, metafore, motive i likove koje autorica koristi kako bi smisljeno oblikovala svoje traumatično iskustvo i suprotstavila se dominantnim tumačenjima ženske normalnosti i mentalnog zdravlja.

***

Tereza Kaurinović (Zadar)

teakaurino@gmail.com

Tradicionalna tibetska medicina: pristup zdravlju i uloga liječnika u procesu liječenja

U radu istražujem pristup zdravlju i liječenju u tradicionalnoj tibetskoj medicini. Istraživanje tibetske medicine ukazalo je na bitnost

razumijevanja ekološkog pogleda na svijet (teorija pet elemenata), međuzavisnosti uma i tijela (nyes-pa) te razumijevanja buddhizma i spiritualnog pogleda na patnju i bolest. Kao podloga istraživanju nametnulo se pitanje poimanja života kao inherentne osnove svih medicinskih sustava. Pri tome se referiram na biomedicinu, kao vlastiti kulturni kontekst pred-razumijevanja iz kojega razvijam razumijevanje tibetske medicine, te Āyurvedu i tradicionalnu kinesku medicinu, kao dvije medicinske tradicije koje su prethodile i utjecale na razvoj tibetskog pristupa životu. Sve tri tradicije (tibetska, kineska, indijska) opisuju se kao holističke a životu pristupaju kao sveukupnosti fizičkog, emotivnog, mentalnog i spiritualnog zdravlja, zbog čega se liječenje opisuje i kao iscjeljujući proces. Drugi aspekt rada bavi se ulogom liječnika u procesu liječenja i iscjeljenja te unutarnjim vrlinama koje tibetski liječnik razvija na svom profesionalnom putu, a koje se u kontekstu buddhističke tradicije opisuju kao spiritualne vrline, pāramitā. Vjeruje se kako takav odnos prema liječenju utječe na pacijenta i proces (samo)iscjeljivanja. Metodologija rada zasnovana je na terenskom istraživanju u Indiji (Dharamshala) i Zadru, intervjuima i interpretaciji.

***

Ana Klopotan (Zagreb)

ana.klopotan@gmail.com

Transnacionalne materijalne prakse studenata na razmjeni

Radom se nastoje prikazati načini na koje studenti, tijekom višemjesečnog boravka u inozemstvu u okviru akademske mobilnosti, svojim svakodnevnim praksama stvaraju prostor „između“ dviju, a često i više, država. U održavanju transnacionalnih veza važnu ulogu igraju i konkretni materijalni predmeti. Povrzanović Frykman (2010) naglašava da predmeti koje migranti nose i koriste omogućuju stvaranje kontinuiteta između

udaljenih transnacionalnih lokacija. Takvi predmeti su redovito svakodnevni i praktični, te nisu nužno vezani uz prezentaciju etničke identifikacije. Materijalne prakse, ispostavilo se, ogledale su se prvenstveno u predmetima koji „putuju“ s kazivačima te u materijalnim uvjetima stanovanja. Kazivači su na putovanja nosili određene predmete zbog njihove praktične funkcije ili zbog sentimentalne vrijednosti, koja im je pomagala stvoriti osjećaj vlastitog identiteta i povijesti. Mnogi predmeti omogućavali su kazivačima održavanje vlastitih svakodnevnih navika i rutina. Važno mjesto u svim provedenim polustrukturiranim intervjuima zauzela je hrana, koja je mogla preuzeti sve navedene funkcije – praktičnost, sentimentalnu vrijednost i održavanje navika. Pokazala se ključnom i u praksama pripadanja, kada bi se one odvijale. Naime, čini se da su tijekom mobilnosti kazivačima bile daleko važnije njihove uobičajene prakse, obiteljski običaji i svakodnevni život od praksi pripadanja, odnosno ciljanog i namjernog iskazivanja etničkog identiteta. Prakse pripadanja su se u ovom slučaju javljale isključivo organizirano, i to u javnoj sferi. Uz nova istraživačka pitanja koja su iznikla iz ovoga rada, tijekom istraživanja nametnula se i činjenica da su statičnost, odnosno mobilnost subjekata, kao i načini održavanja transnacionalnih prostora uvelike oblikovani materijalnom i ekonomskom realnošću pojedinaca. Pritom istraživanje često zanemarenih statičnih subjekata, kao i uzroka njihove statičnosti, pružilo bi zanimljiv pogled na transnacionalne teorije.

***

Goran Ledencan (Zadar)

goran.ledencan@gmail.com

Sjećanja i višestrukost identiteta makedonske zajednice u Hrvatskoj

U ovome radu analiziraju se sjećanja i višestrukost identiteta makedonske zajednice u Hrvatskoj uzimajući u obzir povijesni kontekst makedonsko-

hrvatskih etničkih dodira. Takvi dodiri objašnjeni su u okviru komunikacijske teorije sjećanja i identiteta. Navedeni teorijski pristup podrazumijeva praćenje institucionalnog rada Zajednice Makedonaca u Republici Hrvatskoj i naracija o makedonskim sjećanjima, načinima održavanja poveznica s matičnom domovinom te oblicima identifikacija s današnjim osvrtom na političko stanje u Makedoniji. Svrha ovoga rada je prikazivanje dinamičnosti oblikovanja makedonskih sjećanja i višestrukih identiteta u Hrvatskoj koji se danas nalaze na presijecanju različitih ideologija i povijesnih trenutaka. Primjenom različitih metoda i tehnika istraživanja kao što su metoda promatranja sa sudjelovanjem i nesudjelovanjem uz provedbu tehnike polustrukturiranog intervjua i usporednu izgradnju insajderske istraživačke pozicije, metoda analize autobiografskog pamćenja i metoda kibiciranja na internetskoj mreži – makedonsko sjećanje i identitet analizirani su u različitim povijesnim trenucima i prostornim aspektima. Kolektivno sjećanje i identitet Makedonaca danas predstavlja mjesto različitih reprezentacija početne povijesne točke nastanka Makedonaca kao etničke skupine. Takva situacija se prenosi među članove makedonske zajednice u Hrvatskoj u institucionalnom okviru rada Zajednice Makedonaca u Republici Hrvatskoj, ali i u kontekstu identifikacija pojedinaca i njihovih shvaćanja vlastite povezanosti s matičnom domovinom i „makedonstvom“ koju takva povezanost implicira.

***

Andrea Manzoni (Zagreb)

andrea.manzoni@hotmail.com

Promjene urbane strukture i svakodnevice u Puntu na otoku Krku od sredine XX. stoljeća

Dosadašnja istraživanja otoka Krka su većinom bila usmjerena na frankopanske kaštele, čime su zanemarena druga naselja, među njima i Puntat. Potvrdu vrijednosti lokalnog urbanizma i arhitekture daje zaštita stare jezgre naselja kao kulturnog dobra 1968. godine. Prelaskom s poljoprivrede, stočarstva i ribarstva na turizam, dolazi do promjena načina razmišljanja o stanovanju, kao i o obnovi ekonomije i društvenog života stanovništva. Istraživanje urbanog prostora i načina stanovanja međusobno su neodvojivi te se, osim zapažanja o oblikovanju i uređenju stambenog prostora te evidentiranja svakodnevnog ponašanja u stanu, treba pronicnuti i u mišljenja i osjećanja koje ljudi imaju o stanu i stambenoj vrijednosti. Razvojem turizma nakon Drugog svjetskog rata, u Puntu dolazi do nove izgradnje i razvoja naselja, a tradicijska arhitektura, kao i stanovništvo, prilagođavaju se novim potrebama stanovanja i privređivanja.

Metodologija se temelji na iščitavanju objavljenih radova, istraživanju neobjavljene i arhivske građe, analizi starih fotografija, razglednica i karti naselja te razgovoru s kazivačima. Problematika rada obrađena je kroz tri teme – stanovanje (kvaliteta stanovanja), korištenje prostora naselja (stalno i privremeno naseljene kuće) i očuvanje prostora (zaštita jezgre naselja). Danas je turizam glavna grana gospodarstva od koje živi najveći dio stanovništva te je potrebno potaknuti vlast da izdvoji više resursa za očuvanje baštine, uvrštavanjem u turističku ponudu, kako bi javnost bila osjetljivija na postojeći problem. Uklanjanja i adaptacije starih arhitektonskih elemenata trebali bi se adekvatno kontrolirati te pronaći

stabilan odnos između kuće oblikovane prema nekadašnjim potrebama stanovanja i stanovnika sa suvremenim potrebama i načinom života.

***

Melita Nikolić (Zagreb)

nikolicmelita1@gmail.com

Transformacija autobiografskog sjećanja na djetinjstvo u socijalizmu

Ovaj rad bavi se temom transformacije autobiografskog sjećanja u priču o životu, i to na temelju sjećanja na djetinjstvo u socijalizmu. Rad se osvrće na kompleksnost fenomena sjećanja obradom relevantne literature iz područja folkloristike i psihologije, priklanjajući se terminu pričanja o životu Maje Bošković-Stulli. Također, rad kratko obrađuje i terminološku zavrslamu oko istraživanog fenomena.

Kritičko sagledavanje korištenih metoda, strukture intervjuja i terena bitan je dio ovoga istraživanja, a osim toga, propitivala se i pozicija istraživača jednako podrobno kao i pozicija istraživanih. Promatrala sam kako i na koji način sjećanja na djetinjstvo u socijalizmu izviru i postaju pričama i kako su te priče konstruirane i oformljene. Kazivanja dobivena kvalitativnim metodama intervjuja podvrgnula su se analizi kako bi se shvatilo na koji se način sjećanja transformiraju u priču i što je to ono što pobudi sjećanje koje se transformira u priču o životu. Metapozicija istraživača u istraživanju ovakvoga fenomena izrazito je važna. Sjećanja se stvaraju oko određenih snažnih označitelja. To su materijalne stvari, događaji, osobe. Sjećanje je fenomen koji je teško obuhvatan i nikada se ne može do kraja istražiti. Priča svoj zametak ima u misli, u sjećanju. Sjećanje nastaje i postaje tek kad je verbalizirano u priču. To je autoricu kroz ovaj rad najviše interesiralo, a on čini skroman prilog istraživanju kompleksnosti fenomena sjećanja.

***

Marin Tokić (Zadar)

marin.tokic@gmail.com

Terenski rad kao habitus: studije slučaja o reinterpretaciji etnografske prakse

Namjera je ovim izlaganjem doprinijeti teorijskoj raspravi o specifičnoj suvremenoj tendenciji terenskog rada u kulturnoj antropologiji. Polazna točka za takvu raspravu vezana je uz pretpostavke o terenskom radu kao sedimentiranoj praksi (Clifford), uz promišljanja o normativnoj snazi antropološkog arhetipa (Gupta i Ferguson). U izlaganju se argumentira kako je rođenje takvog arhetipa rezultat specifičnih kulturnopovijesnih okolnosti vezanih uz revoluciju u terenskom radu koja je posljedica rada Malinowskog. No početkom šezdesetih godina 20. stoljeća dolazi do paradigmatičkih promjena u antropologiji koje su utjecale i na strategije etnografskog pisanja. Etnografski tekstovi nakon dekonstrukcije antropološkog arhetipa postaju sve više difuzni, a i samu etnografiju počinje karakterizirati uraznoličenost praksi i semantička propusnost. Glavna teza ovog izlaganja pokušava ukazati na korisnost interpretacije terenskog rada kao habitusa, odnosno, kao sustava trajnih i utjelovljenih dispozicija samih etnografa. Bourdieov pojam habitusa s terenskim je radom povezo James Clifford, a upravo se na takve pretpostavke naslanja ovo izlaganje. Uz kratki osvrt na genezu pojma habitus, istaknuta je definicija Pierrea Bourdieua. Osim objašnjavanja teze o terenskom radu kao habitusu, izlažu se dvije studije slučaja pomoću kojih se argumentiraju ovakve pretpostavke. Istaknut je i primjer recepcije ovakvih promišljanja terenskog rada u hrvatskoj etnologiji. Zaključni dio teksta rekapitulira glavne teorijske pretpostavke te ukazuje na potencijalne buduće prednosti i nedostatke ovakvog teorijskog koncepta.

***

Marija Vukšić (Zagreb)

marija.vuksic4.4@gmail.com

Socijalno neprihvatljiv: stigmatizacija transrodne osobe u Hare Krišna zajednici

Tema je ovog rada položaj transrodne osobe unutar zagrebačke zajednice Međunarodnog društva za svjesnost Krišne, religijske zajednice poznate i kao Hare Krišna pokret (ISKCON – eng. International Society for Krishna Consciousness). Putem razgovora s kazivačima, jednokratnim izlaskom na teren u Hare Krišna hram na Bizeku i slušanju predavanja o seksualnosti i duhovnosti koje je održao jedan od članova Hare Krišna zajednice u Zagrebu, došla sam do spoznaje da je transrodna osoba u spomenutoj zajednici stigmatizirana i da je glavni razlog stigmatizacije devijantno utjelovljenje, a glavna praksa stigmatizacije čin je društvenog isključenja. U svojem radu nastojim odgovoriti na pitanja zašto se i kako stigmatizira transrodnu osobu. Osim na stigmatizaciju i njezine oblike, osvrnula sam se i na oblike podrške koji su prisutni u ovoj religijskoj zajednici koja nominalno i ideološki ne diskriminira, kažnjava ili izopćuje transrodne osobe, no u praksi se pokazalo da to ipak nije tako. Provedeno istraživanje kvalitativne je naravi, intervjui s kazivačima bili su polustrukturirani, a transkribirane intervjuje obradila sam u NVivo programu. Radi što veće originalnosti mojeg rada i doprinosa struci, na teren sam odlučila ući prateći postavke utemeljene teorije. Zaključila sam da je stigmatizirani položaj transrodne osobe u Hare Krišna zajednici u Zagrebu posljedica razvoja i unutarnjih previranja unutar Hare Krišna pokreta kao takvog te je usko povezan s diskriminacijom žena unutar pokreta, ali i da je refleksija šireg stava o transrodnim osobama u Hrvatskoj te se na taj način stvara podložak za buduće i šire istraživanje.

***

Organizatori skupa:

Hrvatsko etnološko društvo
10000 Zagreb, Ivana Lučića 3

Odjel za etnologiju i antropologiju
Sveučilište u Zadru
23000 Zadar, Ul. dr. Franje Tuđmana 24 i

Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
10000 Zagreb, Ivana Lučića 3

Organizacijski odbor:

Marijana Belaj
Danijela Birt
Dunja Brozović Rončević
Tihana Petrović Leš
Nevena Škrbić Alempijević

hrvatsko etnološko društvo
croatian ethnological society

2016.